

วารสารบริหารธุรกิจเทคโนโลยีมหานคร

MUT Journal of Business Administration

ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2555)

Volume 9 Number 1 (January – June 2012)

การวิเคราะห์ทฤษฎีเชิงประจักษ์ ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่าง อัตราแลกเปลี่ยนและการส่งออกสินค้าเกษตร *

An Empirical Discourse Analysis on Correlations between the Exchange Rate and Exports of Agricultural Products

ชยงการ ภมรมาศ Chayongkan Pamornmast ^{1,*}

กิตติศักดิ์ เจิมสิทธิประเสริฐ Kittisak Jernsittiparsert ² ธนพร ศรียาภู Thanaporn Sriyakul ³

¹ Ph.D. หัวหน้าสาขาการเงินและการธนาคาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร กรุงเทพมหานคร

² นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร

³ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร
และ อาจารย์ประจำ สาขาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ทฤษฎีในเชิงประจักษ์ ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างอัตราแลกเปลี่ยนและการส่งออกสินค้าเกษตร ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทฤษฎีหลักที่ถูกผลิตซ้ำ

* E-mail address: chayongkanp@hotmail.com

+ ปรับปรุงจากบทความวิจัย เรื่อง “การวิเคราะห์ทฤษฎีเชิงประจักษ์ ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างอัตราแลกเปลี่ยนและการส่งออกสินค้าเกษตร” เตรียมสำหรับนำเสนอในงานประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย ครั้งที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2555 โดย มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย วันที่ 30-31 สิงหาคม พ.ศ. 2555 ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

ระยะที่ 2 ของบทความวิจัย เรื่อง “การวิเคราะห์ทฤษฎีเชิงประจักษ์ ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างอัตราแลกเปลี่ยนและการส่งออก” เตรียมสำหรับนำเสนอในการประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยทักษิณ ครั้งที่ 22 ประจำปี 2555 เรื่อง “วิถีไทย วิถีอาเซียน วิถีแห่งความร่วมมือ” โดย มหาวิทยาลัยทักษิณ วันที่ 23-26 พฤษภาคม พ.ศ. 2555 ณ ศูนย์ประชุมนานาชาติฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร.โกวิท วงศ์สุรวัฒน์ และ ดร.สมเกียรติ วันทะนะ รองศาสตราจารย์ประจำ ภาควิชา รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รวมถึง คุณพริมา คำธิธรรมนิช นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการ ประจำคณะผู้แทนถาวรไทย ประจำองค์การการค้าโลก ณ นครเจนีวา กระทรวงพาณิชย์ สำหรับแนวความคิด คำแนะนำ ตลอดจนความช่วยเหลืออันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

มาอย่างต่อเนื่องและยาวนานในสังคมไทยโดยผู้มีอำนาจหน้าที่ ทั้งจากแวดวงวิชาการ ภาครัฐ และภาคเอกชน โดยนำข้อมูลอนุกรมเวลาของอัตราแลกเปลี่ยน และการส่งออกสินค้าเกษตร มาวิเคราะห์ด้วยสถิติขั้นสูง การวิเคราะห์ที่ถดถอย และการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวด้วยวิธีของโจฮานเซน ด้วยการวิเคราะห์ที่ถดถอยพบว่า อัตราแลกเปลี่ยนมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการส่งออกสินค้าเกษตร ขณะที่การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวด้วยวิธีของโจฮานเซน กลับแย้งว่าไม่มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวใดๆ ต่อกัน ยืนยันให้เห็นอีกครั้งว่าการกล่าวอ้างทรงสนะเหล่านี้ แม้เพียงลำพังสินค้าเกษตร ก็มิใช่การบงการโดยสุจริต แต่เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของกระบวนการการครอบงำเชิงวาทกรรม ที่เอื้อต่อการฉกฉวยประโยชน์ของชนชั้นนำ ด้วยการอำพรางให้อยู่ในรูปของความรู้และความจริง ซึ่งสมาชิกอื่นๆ ของสังคมไม่คิดหาตรวจสอบหรือโต้แย้งเช่นเดียวกัน

คำสำคัญ : การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงประจักษ์, อัตราแลกเปลี่ยน, การส่งออกสินค้าเกษตร

ABSTRACT

The objective of this study is to empirically analyze the discourse on correlations between exchange rate and exports of agricultural products, which is a part that has been continuously and extensively reproduced in the Thai society by the authorities from academia, the public and private sectors. The study analyzes the time-series data of the exchange rate and exports of agricultural products by advanced statistical analysis, regression, and the Johansen Cointegration Test. Through regression, we find that the exchange rate negatively correlate to exports of agricultural products. On the contrary, Johansen Cointegration Test does not demonstrate any long-term equilibrium relationship. This outcome reaffirms that the claim of such view, though merely on agricultural products, is not a defect in good faith but another example of the dominance-of oriented discourse, which gives way for elites to take advantage as a camouflage in the form of knowledge and truth, while others in the society never suspect nor argue about it.

Keyword : Empirical Discourse Analysis, Exchange Rate, Exports of Agricultural Products

ความเป็นมา

ว่าด้วย “วาทกรรม” และ “การวิเคราะห์วาทกรรม”

“วาทกรรม” เป็นศัพท์เฉพาะทางสังคมศาสตร์มนุษยศาสตร์ที่ สมเกียรติ วันทะนะ แห่งคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ แปลจาก “Discourse” ตามแนวความคิดที่กระจัดกระจายอยู่ในบรรดาผลงานของ มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) นักปรัชญาสำนักหลังโครงสร้างนิยมชาวฝรั่งเศส คนสำคัญ ตั้งแต่เมื่อกว่า 20 ปีที่ผ่านมา (โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, 2553: 3)

ในทำนองเดียวกับที่ ฟูโกต์ สร้างนัยให้แก่ “Discourse” แตกต่างไปจากความหมายอันเป็นที่รับรู้ในชีวิตประจำวัน กล่าวคือการสื่อสารทางวาจา การพูด หรือการสนทนา (Heywood, 2000: 87) สมเกียรติ กับบัญญัติ “วาทกรรม” ให้ละม้ายกับรูปศัพท์เดิมในภาษาอังกฤษ พร้อมเสนอความหมายที่เกินกว่าการสมาส “วาทะ” หรือคำพูด รวมเข้ากับ “กรรม” ซึ่งหมายถึงการกระทำ ด้วยเช่นเดียวกัน (กิตติศักดิ์ เจมิสิทธิประเสริฐ, 2553: 187)

ล่วงมากกว่าทศวรรษ กว่าที่ความเข้าใจเกี่ยวกับ “ตัวบท” และ “ความจริง” ทางสังคม ที่ถูกประกอบสร้างและธำรงไว้ด้วยภาษา (Alvesson and Kärreman, 2000: 1126) จะได้รับการประมวลขึ้นอย่างจริงจังและเผยแพร่กว้างขวางในแวดวงวิชาการไทย ผ่านข้อเขียนและการขยายความโดย ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2549: 19-20) แห่งคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในฐานะระบบและกระบวนการการสร้าง/ผลิตเอกลักษณ์และความหมาย ให้กับสรรพสิ่งต่างๆ ในสังคมที่ห่อหุ้มเราอยู่ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ความจริง อำนาจ หรือตัวตนของเราเอง รวมถึงตรึงสิ่งที่เราสร้างขึ้นให้ดำรงอยู่ และเป็นที่ยอมรับของสังคมในวงกว้าง จนกลายสภาพเป็น “วาทกรรมหลัก”

ด้วยการใช้ “อำนาจ” ที่ผ่านการขัดเกลา/ชักฟอกจนขาวสะอาด ในรูปของ “ความรู้/ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน” ผ่านกฎเกณฑ์และจารีตปฏิบัติของบรรดา “ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้มีอำนาจหน้าที่”ทั้งหลาย ในรูปของ “วาทกรรมวิชาการ” ว่าด้วยเรื่องนั้นๆ ซึ่งคล้ายจะเป็นธรรมชาติ เป็นกลาง สากัล ไม่มีอคติ หรือมีพิสัยภัยกับผู้ใด (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2551: 421-422) ในฐานะป้ายหรือฉลาก ที่ติดให้กับสถานการณ์ที่สลับซับซ้อน ของการต่อสู้ช่วงชิงเชิงยุทธศาสตร์ในสังคม (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2549: 25-26) เพื่อยึดเยียด/ทำให้ทรศนะหนึ่งๆ ที่มีใช้สัจธรรม กลายสภาพเป็น “ความรู้” และ “ความจริง” ขึ้นมา

ในฐานะแนวทางการสอบสวนเชิงวิพากษ์ “วาทกรรม” กลายเป็นหัวข้อที่ได้รับความนิยมขยายตัวครอบคลุมสาขาวิชาต่างๆ ภายในระยะเวลาไม่นานหลังการสิ้นไปของ ฟูโกต์ (Vighi and Feldner, 2007: 141) ปรากฏทั้งในตำราและเวทีถกเถียงเชิงศาสตร์ ในความหมายที่แตกต่างหลากหลาย (Jorgensen and Phillips, 2002: 1) หากแต่บ่อยครั้งที่เป็นไปโดยปราศจากการนิยาม มีเพียงการทีกักเอา เช่นเดียวกับกับ “การวิเคราะห์วาทกรรม” (Cheek, 2004: 1141) ที่โดยสาระสำคัญ เป็นการศึกษาและสืบค้นถึงกระบวนการ ขั้นตอน ลำดับเหตุการณ์ และรายละเอียดต่างๆ ในการสร้างเอกลักษณ์และความหมายให้กับสรรพสิ่งที่ห่อหุ้มเราอยู่ในสังคมในรูปของวาทกรรม ตลอดจนภาคปฏิบัติและการ

ผลกระทบของวาทกรรมว่าด้วยเรื่องนั้นๆ ในลักษณะของชุดความสัมพันธ์ (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2549: 27-28)

พัฒนาการจากภาษาศาสตร์ในยุคต้น สุ่มนุษย์วิทยาราวคริสต์ทศวรรษที่ 1960 และจิตวิทยาต้นคริสต์ทศวรรษที่ 1970 (Van Dijk, 2007) กระทั่งสหวิทยาการในปัจจุบัน (Schiffrin, Tannen and Hamilton, 2001: 1) การวิเคราะห์วาทกรรมกว่า 40 แนวพินิจ ล้วนเกี่ยวพันกับการศึกษาและการวิเคราะห์การใช้ภาษา (Sarangi, 2009 cited in Crichton, 2010: 13) ด้วยวิธีวิทยาเชิงคุณภาพ (Hodge, Kuper and Reeves, 2008) อันนำมาซึ่งการตั้งคำถามอย่างกว้างขวาง เกี่ยวกับความหละหลวมในทางสมเหตุสมผลอย่างวิทยาศาสตร์ (Freshwater, Cahill, Walsh and Muncey, 2010: 502) เพื่ออธิบายโครงสร้างทางภาษา หน้าที่ของตัวบท และเปิดเผยให้เห็นความสัมพันธ์ของการใช้ตัวบทกับบริบททางสังคม (Stillar, 1998: 14) เป็นสำคัญ ยิ่งกว่าการพิสูจน์ความจริงเท็จ (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2549: 29) ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ สถิติ หรือวิธีวิทยาเชิงปริมาณ ซึ่งถูกขับไล่ให้กลายเป็นวิธีคิด (อันบกพร่อง) ของสังคมศาสตร์แนววิทยาศาสตร์ หรือสำนักปฏิฐานนิยมเชิงตรรกะ (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2551: 11, 432) เท่านั้น

วาทกรรมว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่าง “อัตราแลกเปลี่ยน” และ “การส่งออกสินค้าเกษตร”

เช่นเดียวกับวาทกรรมว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่าง “อัตราแลกเปลี่ยน” และ “การส่งออก” ที่ไม่สามารถระบุตัวบุคคลผู้เกี่ยวข้อง เวลา สถานที่ ตลอดจนบริบทแห่งการเริ่มต้นที่แน่ชัดได้ ทราบแต่เพียงวาทกรรมว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่าง “อัตราแลกเปลี่ยน” และ “การส่งออกสินค้าเกษตร” มีความเกี่ยวพันอย่างยิ่งกับกับทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ซึ่งระบุว่า ความสามารถในการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการภายในประเทศกับผู้ประกอบการภายนอกประเทศ เกี่ยวพันอย่างยิ่งกับราคา ซึ่งถูกกำหนดโดยอัตราแลกเปลี่ยนอีกฝ่ายหนึ่ง (Schembri, 1989: 185; Piana, 2001) ด้วยหลักแห่งความสัมพันธ์นี้ เมื่อไรก็ตามที่ค่าเงินมีระดับอ่อนค่าลง การส่งออกจึงจะมีระดับที่สูงขึ้น สวนทางกับการนำเข้าที่จะมีระดับต่ำลง (อรรถกฤต ปัจฉิมพันธ์, 2554: 217)

วิธีคิดข้างต้นนำมาซึ่งการยึดถือและผลิตซ้ำ ทั้งในแวดวงวิชาการ ภาครัฐ และภาคเอกชนของไทย อาทิ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (ม.ป.ป.) ศาสตราจารย์สาขาเศรษฐศาสตร์ เกริกโกร จิระแพทย์ (ผู้จัดการออนไลน์, 2549, 18 ธันวาคม) อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ศูนย์ปฏิบัติการเศรษฐกิจการเกษตร (2553ก, 2553ข) รวมถึง พงษ์ศักดิ์ อัสสกุล (ไทยโพสต์, 2549, 12 มิถุนายน) ประธานกรรมการหอการค้าไทย อันนำไปสู่การขับเคลื่อนนโยบายทางการเงินโดยรัฐบาลเพื่อให้ความช่วยเหลือกระทั่งเป็นเหตุให้เกิดข้อคำถามทำนองที่ อัมมาร สยามวาลา (ประชาชาติธุรกิจ, 2553, 21 ตุลาคม: 2) นักวิชาการเกียรติคุณ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ท้วงขึ้นว่าเป็นโจทย์ที่เหมาะสมหรือไม่ ประโยชน์ตกอยู่ที่ใคร และท้ายที่สุดคือทำไปเพื่ออะไร ?

วัตถุประสงค์

การวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงประจักษ์ ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างอัตราแลกเปลี่ยนและการส่งออกสินค้าเกษตร” จึงได้รับการจัดทำขึ้น เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราแลกเปลี่ยนและการส่งออกสินค้าเกษตร เป็นระยะที่ 2 ต่อเนื่องจาก “การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงประจักษ์ ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างอัตราแลกเปลี่ยนและการส่งออก” (ชยงการ ภมรมาศ, กิตติศักดิ์ เจริญศิริ ประเสริฐ และ ธนพร ศรียากุล, 2555) อันจะทำให้ทราบต่อไปว่า วาทกรรมที่ถูกผลิตซ้ำแล้วซ้ำเล่าโดยผู้มีอำนาจหน้าที่ดังกล่าว เป็นคำกล่าวที่ถูกต้องตามตรรกะ มีความน่าเชื่อถือ หรือเป็นเพียงทฤษฎีอันคลาดเคลื่อน น่าเคลือบแคลง ประกอบไปด้วยความพยายามในการยึดเหนี่ยวให้มีสถานะสูงส่ง กล่าวคือ ความรู้ ตลอดจน ความจริง เท่านั้น

ระเบียบวิธีการวิจัย

ข้อมูลและตัวแปร

คณะผู้วิจัยเลือกใช้ข้อมูลอนุกรมเวลา (Time Series Data) ที่ถูกรวบรวมไว้แล้วอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ มีลักษณะการเผยแพร่เปิดเผย ได้รับความเชื่อถือ และถูกนำไปอ้างอิงโดยหน่วยงานต่าง ๆ เป็นการทั่วไป จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวนทั้งสิ้น 172 เดือน ตั้งแต่ เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2540 ถึง เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2554 ของตัวแปรดังต่อไปนี้

1. อัตราแลกเปลี่ยน (ER2) โดยเลือกใช้ อัตราแลกเปลี่ยนอ้างอิงระหว่างเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐ ตามอัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยของธนาคารพาณิชย์ในกรุงเทพมหานคร จาก ธนาคารแห่งประเทศไทย (2544, 2555) ณ ที่นี้กำหนดให้เป็นตัวแปรอิสระของ การส่งออกสินค้าเกษตร
2. การส่งออกสินค้าเกษตร (AGRI2) จาก ธนาคารแห่งประเทศไทย (2554) ณ ที่นี้กำหนดให้เป็นตัวแปรตามของ อัตราแลกเปลี่ยน

การวิเคราะห์ข้อมูล

เหตุที่การวิเคราะห์วาทกรรมกระแสหลัก จดจ่อความสนใจอยู่เฉพาะการพิจารณาโครงสร้าง ยุทธศาสตร์ และกระบวนการ (Van Dijk, n.d.) การผลิต (ซ้ำ) วาทกรรม ครอบคลุมกิจกรรมทางสังคมทุกประเภท (สวาทิตรี คทวณิช, 2549: 31) ที่แม้แต่ ฟูกอตต์ (1994: xiv) ยังยอมรับว่ามีความยุ่งยากและสลับซับซ้อน ไม่ง่ายแก่การอธิบายให้เกิดความกระจ่าง ผนวกกับการประดิษฐ์คำศัพท์เทคนิคอันมีความหมายเฉพาะ ห่างไกลจากนิยามอันเป็นที่เข้าใจ ปรากฏอยู่ในพจนานุกรม หรือประชาชนทั่วไปนิยมใช้ในชีวิตประจำวัน เรียกร้องความรู้ความชำนาญพิเศษในการเข้ารหัส มากกว่าภาษาวิชาการในกระบวนทัศน์เดิมที่ลุกขึ้นต่อต้าน ภายใต้คำกล่าวอ้างว่าเป็นภาษาของอำนาจรูปแบบหนึ่ง ที่มาในรูปของความรู้และความจริง (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2551: 422)

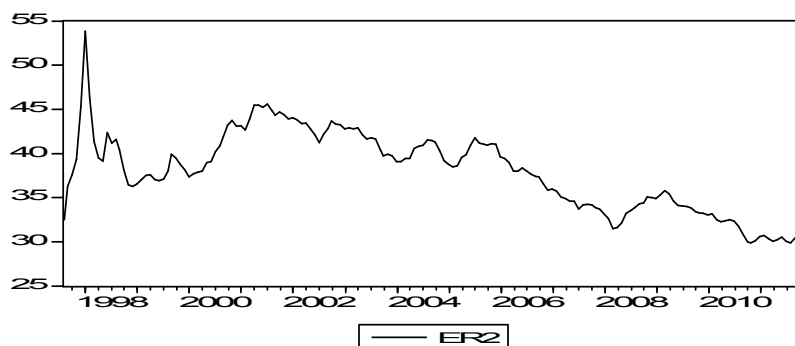
ยิ่งเมื่อความมุ่งหมายแห่งการวิเคราะห์ เคลื่อนตัวจากประเด็นรูปธรรม ว่าสิ่งใดจริงสิ่งใดเท็จ (Heywood, 2000: 88) ไปสู่ประเด็นนามธรรม กล่าวคือกฎเกณฑ์ที่กำกับตัวบท ผ่านการลดคุณค่าของมนุษย์ในฐานะองค์ประธานลงเหลือเพียง “ร่างทรง” ทำหน้าที่กระทำตาม/ตอกย้ำ/ผลิตซ้ำ กฎเกณฑ์ดังกล่าว (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2549: 29) แต่ท้ายที่สุด แทบทั้งสิ้นของผลงานวิจัยที่อาศัยมรรควิธีอันตั้งอยู่บนสมมติฐานแห่งการปฏิเสธการมีอยู่ของความจริงอย่างวัตถุวิสัย มีก็แต่ความจริงที่ถูกประกอบสร้าง (Moreland, 2005: 79) เช่นว่า กลับเป็นเกมที่สนุกแต่ว่างเปล่า ติดอยู่ในวังวนแห่งการใช้ข้อวิสัย คาดคะเนกฎเกณฑ์ที่แม้กระทั่งตนก็มีอาจสรุปได้ว่าเป็นสิ่งถูกต้อง กอปรกับการขับไล่/ตั้งข้อรังเกียจ “การพิสูจน์ถูก” (Verification) ซึ่งทักท้วงว่าเป็นสาระอันดับแค้นประการสำคัญของสำนักปฏิฐานนิยมเชิงตรรกะ (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2551: 11-12) แทนที่จะหยิบยืมมาใช้ เพื่อหนุนเสริมการอธิบายให้มีประสิทธิภาพ สามารถชี้ชวนมวลชนให้ตื่นรู้ เล็งเห็นถึงความไม่ต่อเนื่องของตรรกะ/รอยแยกของวาทกรรม ตลอดจนความไม่เป็นธรรมชาติ (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2549: 8) ได้

“การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงประจักษ์” (Empirical Discourse Analysis: EDA) จึงได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่อตอบแทน ฟูก็อด (1980: 53-54) เช่นเดียวกับที่เขาทำกับ เฟรดริช นิทเช (Friedrich Nietzsche) นักปรัชญาสำนักอรรถิภาวนิยมชาวเยอรมัน ด้วยการแปลงโฉมแนวพินิจของเขาใหม่ หยิบยืมหลักการของสำนักประจักษ์นิยมมาใช้ เพื่อ “การพิสูจน์ผิด” (Falsification) แก่นของตัวบทที่ถูกประกอบสร้างขึ้นจากตัวแปร เชื่อมโยงความสัมพันธ์ผ่าน “ภาษาสถิติ” และผลิตซ้ำมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน จนเป็นที่ปราศจากข้อสงสัยจากสมาชิกร่วมสังคมตั้งแต่ต้นทาง โดยอาศัยชุดข้อมูล ตรรกะ และระเบียบวิธีอย่างเดียวกันกับที่มันได้รับการสถาปนาขึ้น กล่าวคือ วิธีวิทยาเชิงปริมาณขั้นสูง การวิเคราะห์ถดถอย (Regression Analysis) สำหรับการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวด้วยวิธีของโจฮานเซน (Johansen Cointegration Test; Johansen, 1988, 1991) สำหรับการทดสอบซ้ำความสัมพันธ์ที่อาจพบ ว่ามีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวระหว่างกันหรือไม่ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป แทนการเผยให้เห็นแต่เพียงฐานะการเป็นวาทกรรม (Discursively) ของสิ่งที่ศึกษา เท่านั้น (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2549: 3)

ผลการวิจัย

อัตราแลกเปลี่ยน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลอนุกรมเวลาของอัตราแลกเปลี่ยน พบว่า อัตราแลกเปลี่ยนเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2540 เริ่มต้นที่ 32.48 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ และเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2554 สิ้นสุดที่ 30.96 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ การเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนรายเดือน มีการปรับตัวสูงขึ้นสลับกับลดลงอย่างต่อเนื่อง แต่เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่ามีแนวโน้มปรับตัวลดลง สูงสุดที่ 53.81 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2541 และต่ำสุดที่ 29.88 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2554

รูปที่ 1 : อัตราแลกเปลี่ยน

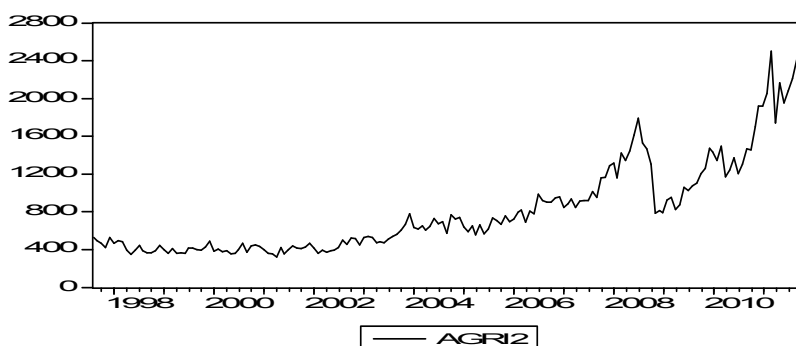
ด้วยการวิเคราะห์ถดถอย ตารางที่ 1 ซึ่งให้เห็นว่า เวลามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับ อัตราแลกเปลี่ยน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01 โดยเวลาที่เปลี่ยนแปลงไปทุกๆ 1 เดือน จะส่งผลให้อัตราแลกเปลี่ยนเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้าม 0.07 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ ทั้งนี้ ตัวแปรเวลาสามารถอธิบายอัตราแลกเปลี่ยนได้ ร้อยละ 52.61

ตารางที่ 1 : การวิเคราะห์ถดถอยอัตราแลกเปลี่ยนและเวลา

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	43.67124	1.198020	36.45285	0.0000
T	-0.065582	0.010185	-6.439168	0.0000
R-squared	0.526053	Prob(F-statistic)		0.000000
Newey-West HAC Standard Errors & Covariance (lag truncation=4)				

การส่งออกสินค้าเกษตร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลอนุกรมเวลาของการส่งออกสินค้าเกษตร พบว่า การส่งออกสินค้าเกษตรเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2540 มีมูลค่าเริ่มต้นที่ 525.81 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2554 สิ้นสุดที่ 1,818.38 ล้านดอลลาร์สหรัฐ การเปลี่ยนแปลงของมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรรายเดือน มีการปรับตัวสูงขึ้นสลับกับลดลงบ้าง แต่เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่ามีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้น ต่ำสุดที่ 320.14 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2544 และสูงสุดที่ 2,498.48 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2554

รูปที่ 2 : การส่งออกสินค้าเกษตร

ด้วยการวิเคราะห์หัตถดถอย ตารางที่ 2 ซึ่งให้เห็นว่า เวลามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการส่งออกสินค้าเกษตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01 โดยเวลาที่เปลี่ยนแปลงไปทุกๆ 1 เดือน จะส่งผลทำให้มูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน 8.46 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ทั้งนี้ ตัวแปรเวลาสามารถอธิบายการส่งออกสินค้าเกษตรได้ถึง ร้อยละ 73.62

ตารางที่ 2 : การวิเคราะห์หัตถดถอยการส่งออกสินค้าเกษตรและเวลา

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	83.76948	78.89113	1.061836	0.2898
T	8.461937	1.040791	8.130292	0.0000
R-squared	0.736161	Prob(F-statistic)		0.000000
Newey-West HAC Standard Errors & Covariance (lag truncation=4)				

ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราแลกเปลี่ยนและการส่งออกสินค้าเกษตร

ในขั้นต้น ด้วยการวิเคราะห์หัตถดถอย ตารางที่ 3 ซึ่งให้เห็นว่า อัตราแลกเปลี่ยนและการส่งออกสินค้าเกษตร มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01 ในทิศทางตรงกันข้าม โดยที่การเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนทุกๆ 1 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ จะส่งผลให้การส่งออกสินค้าเกษตรเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้าม 87.74 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ทั้งนี้ อัตราแลกเปลี่ยนยังเป็นตัวแปรที่สามารถอธิบายการส่งออกสินค้าเกษตรได้ ร้อยละ 64.72

ตารางที่ 3 : การวิเคราะห์ถดถอยอัตราแลกเปลี่ยนและการส่งออกสินค้าเกษตร

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	4149.850	486.0344	8.538183	0.0000
ER2	-87.74379	12.24290	-7.166911	0.0000
R-squared	0.647153	Prob(F-statistic)		0.000000
Newey-West HAC Standard Errors & Covariance (lag truncation=4)				

สรุปแต่เพียงขั้นนี้ ว่าทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่าง อัตราแลกเปลี่ยนและการส่งออกสินค้าเกษตร ที่ถูกประกอบสร้างขึ้นจากผู้มีอำนาจหน้าที่ทั้งหลาย เช่นเดียวกับการกล่าวถึงการส่งออกว่าการแข็งค่าขึ้นของเงินบาท จะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันด้านราคา เป็นเหตุให้การส่งออกสินค้าเกษตรมีระดับต่ำลงนั้น ด้วยการวิเคราะห์ถดถอย แม้พบว่าตัวแปรทั้ง 2 มีความสัมพันธ์กัน แต่เป็นความสัมพันธ์ที่ตรงกันข้าม ชัดแย้งอย่างยิ่งกับคำกล่าวอ้าง หรือว่าทฤษฎีหลักข้างต้น

อย่างไรก็ดี ความสัมพันธ์ที่พบในขั้นนี้ อันเกิดจากการจงใจใช้ข้อมูลอนุกรมที่ไม่มีความนิ่ง (Non-Stationary Series) มาวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์ถดถอย อาจเป็นเพียงความสัมพันธ์ลวง (Box and Jenkins, 1976) ซึ่งต้องอาศัยการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว มาทดสอบซ้ำอีกครั้ง

ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวระหว่างอัตราแลกเปลี่ยนและการส่งออกสินค้าเกษตร

ด้วยการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวด้วยวิธีของโจฮานเซน ตารางที่ 4 ชี้ให้เห็นว่า อัตราแลกเปลี่ยนและการส่งออกสินค้าเกษตร ไม่มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวต่อกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 กล่าวคือ ความสัมพันธ์ที่พบในขั้นการวิเคราะห์ถดถอย นอกจากเป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามแล้ว ระหว่างตัวแปรทั้ง 2 แท้ที่จริงยังเป็นเพียงความสัมพันธ์ลวงอีกประการหนึ่งด้วย

ตารางที่ 4 : การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวด้วยวิธีของโจฮานเซนอัตราแลกเปลี่ยนและการส่งออกสินค้าเกษตร

Hypothesized		Trace	5 Percent	1 Percent
No. of CE(s)	Eigenvalue	Statistic	Critical Value	Critical Value
None	0.064673	11.60767	15.41	20.04
At most 1	0.002644	0.442172	3.76	6.65
*(**) denotes rejection of the hypothesis at the 5%(1%) level				
Trace test indicates no cointegration at both 5% and 1% levels				

การอภิปรายผล

กล่าวโดยสรุป ด้วยวิธีวิทยาเชิงปริมาณขั้นสูง นอกจากจะแสดงให้เห็นเชิงประจักษ์ว่า อัตราแลกเปลี่ยนไม่มีความสัมพันธ์กับการส่งออกแล้ว ยังไม่มีความสัมพันธ์ใดๆ กับการส่งออกสินค้าเกษตรด้วย เช่นเดียวกัน

ทั้งนี้ ด้วยการอาศัยชุดข้อมูล ตรรกะ และระเบียบวิธีอย่างเดียวกันกับที่วาทกรรม หรือ ทรศนะว่าด้วยอัตราแลกเปลี่ยน ถูกประกอบสร้างและเชื่อมโยงเข้ากับความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้านการส่งออก แม้เพียงลำพังสินค้าเกษตร ภายใต้คำกล่าวอ้างเกี่ยวกับราคาเมื่อเทียบกับคู่แข่ง ในลักษณะแปรผันตรงเช่นนี้ นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงประเด็นผิวเผิน อย่างการขาดการพิสูจน์ให้เห็นจริงด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ของนักวิชาการ ความบกพร่องอย่างยิ่งในการตรวจสอบของผู้มีอำนาจหน้าที่ในภาครัฐ รวมถึงการยกเมฆเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนของภาคเอกชนแล้ว

ภายใต้ฐานคติของนักคิดสำนักโครงสร้างนิยม ที่ว่า “[มนุษย์] แต่ละคนล้วนพูดโดยมีวัตถุประสงค์” (Chaika, 2008: 150) นี่จึงอาจมิใช่การบกพร่องโดยสุจริต แต่เป็นอีกหนึ่งตัวอย่างของความพยายามในการสถาปนาและปลูกฝังความเชื่อ ต่อความชอบธรรมของผู้มีอำนาจหน้าที่ (Weber, 1977: 325) ผ่านภาษา ในฐานะเครื่องมืออันทรงประสิทธิภาพ (Van Leeuwen, 2008: 105) รวมถึงการผลิต (ซ้ำ) วาทกรรม เพื่อการครอบงำ ตักตวงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ตลอดจนการเอารัดเอาเปรียบระหว่างชนชั้นโดยกลุ่มชนชั้นนำ อันเป็นรากเหง้าของปัญหาเชิงโครงสร้างที่สำคัญและยังคงดำรงอยู่ในประเทศไทย ด้วยการอาศัยอำนาจหน้าที่เพื่ออำพราง/ทำให้ทรศนะของตนกลายสภาพเป็นความรู้ และความจริง ซึ่งสมาชิกอื่นๆ ไม่แม้แต่ที่จะคิดหาตระแวงหรือโต้แย้ง

ข้อเสนอแนะ

แม้คำตอบที่ได้รับจาก “การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงประจักษ์” จะมีข้อค้นพบปลายทางอย่าง ที่นักวิเคราะห์วาทกรรมในกระบวนทัศน์ปัจจุบันให้ความสนใจ หากแต่ด้วยการประยุกต์ใช้แนวพินิจชนิดใหม่นี้ กลับสามารถเติมเต็มช่องโหว่แห่งการวิพากษ์วิจารณ์ และเปิดเผยให้เห็นในเชิงประจักษ์ ถึงความไม่ต่อเนื่องของตรรกะ ตลอดจนรอยแยกของวาทกรรม ด้วย “การพิสูจน์ผิด” บรรดาสมมติฐานแรกเริ่ม อันเป็นต้นทางที่ขัดแย้งแห่งการสอบสวนเชิงวิพากษ์ ต่อตัวบทที่ถูกผลิต (ซ้ำแล้วซ้ำเล่า) โดยผู้มีอำนาจหน้าที่ จนกลายไปเป็นสิ่งคุ้นชิน ถูกมองข้าม รวมถึงยอมรับกันในสังคมโดยปราศจากการตั้งคำถาม ตลอดจนการตรวจสอบ แตกต่างโดยสิ้นเชิงจากกระบวนกรอันคลุมเครือ ที่ชวนให้หลายฝ่ายเกิดข้อคำถาม ว่าอาจเป็นเพียงแนวพินิจที่อาศัยการที่กักตักความเอาด้วยตนเอง ดังเช่นที่เป็นมา

ด้วยการนำไปประยุกต์ใช้ให้กว้างขวาง ในฐานะเครื่องมือสำหรับการตรวจสอบ พร้อมๆ กับการป้องปรามการผลิต (ซ้ำ) วาทกรรม ในลักษณะเช่นเดียวกันนี้ นอกจากจะยังให้เกิดความหวัง ว่า มวลชนจะสามารถเข้าถึงความตื่นรู้ได้ง่ายและมากยิ่งขึ้นแล้ว ยังอาจปลูกเร้าให้เกิดกระแสการวิพากษ์วิจารณ์ อันเป็นเงื่อนไขประการสำคัญของกระบวนการการพัฒนาแนวพินิจนี้ต่อไป อีกด้วย

รายการอ้างอิง

- กิตติศักดิ์ เจมิสิทธิประเสริฐ. 2553. วาทโก (วิท). วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 36 (1). 186-192.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. ม.ป.ป.. เงินบาทแข็งค่า: ปัญหาและทางออกของผู้ส่งออกไทย. สืบค้นวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2555 จาก <http://www.kriengsak.com/node/296>
- โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. 2553. วาทโก (วิท). กรุงเทพมหานคร: อักษรข้าวสวย.
- ชยงการ ภมรมาศ, กิตติศักดิ์ เจมิสิทธิประเสริฐ และ ธนพร ศรียากุล. 2555. การวิเคราะห์ว่าทกรรมเชิงประจักษ์ ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างอัตราแลกเปลี่ยนและการส่งออก. วารสารบริหารธุรกิจเทคโนโลยีมหานคร. 9 (1). 19-30.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. 2549. วาทกรรมการพัฒนา: อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณ์ และความเป็นอื่น. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: วิชาษา.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. 2551. ภาษากับการเมือง/ความเป็นการเมือง. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ไทยโพสต์. 2549, 12 มิถุนายน. หอการค้าจี้ ธปท. คุมบาทอุ้มส่งออก. สืบค้นวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2555 จาก <http://www.thaipost.net/news/120606/6114>
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2544. อัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยของธนาคารพาณิชย์ในกรุงเทพมหานคร (2539-2544).
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2554. สินค้าออกจำแนกตามกิจกรรมการผลิต (ดอลลาร์ สรอ.).
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2555. อัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยของธนาคารพาณิชย์ในกรุงเทพมหานคร (2545-ปัจจุบัน).
- ประชาชาติธุรกิจ. 2553, 21 ตุลาคม. 'บาทแข็ง' ดีแต่จุดอ่อนอุตสาหกรรม ธุรกิจใดได้-เสีย... ถึงเวลา Transformation !!. สืบค้นวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2555 จาก http://www.prachachat.net/view_news.php?newsid=02edi01211053§ionid=0212&day=2010-10-21
- ผู้จัดการออนไลน์. 2549, 18 ธันวาคม. “เกริกไกร” หวั่นค่าบาทแข็งจุดส่งออกปีหน้าพลาดเป้า. สืบค้นวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2555 จาก <http://www.manager.co.th/Business/ViewNews.aspx?NewsID=9490000154651>
- ศูนย์ปฏิบัติการเศรษฐกิจการเกษตร. 2553ก. เงินบาทแข็งค่าส่งผลกระทบต่อส่งออกนำเข้าสินค้าเกษตร และ GDP เกษตร 53 อย่างไร. สืบค้นวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2555 จาก http://www.oae.go.th/aeoc/asset/uploads/file/hot%20issue/วิเคราะห์เงินบาทแข็งค่า_22ธค53.pdf
- ศูนย์ปฏิบัติการเศรษฐกิจการเกษตร. 2553ข. บทวิเคราะห์: เงินบาทแข็งค่า ส่งผลต่อเศรษฐกิจภาคเกษตร?. สืบค้นวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2555 จาก <http://demo.ideafunction.com/aeocmain/asset/uploads/file/excr0953.pdf>

- สาวิตรี คทวณิช. 2549. วาทกรรมศึกษาเพื่อการวิจัยทางสังคม: กรอบทฤษฎีเพื่อการวิจัยเชิงประจักษ์. ใน กฤษฎาวรรณ หงส์ลัดดาภิรมย์ และ จันทิมา เอี่ยมมานนท์ (บรรณาธิการ). **มองสังคมผ่านวาทกรรม**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 23-48.
- อรธกฤต ปัจฉิมพันธ์. 2554. **แนวคิดทฤษฎีว่าด้วยเศรษฐศาสตร์การเมือง**. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- Alvesson, M. and Kärreman, D. 2000. Varieties of Discourse: On the Study of Organizations through Discourse Analysis. **Human Relations**. 53. 1125-1149.
- Box, G. and Jenkins, G. 1976. **Time Series Analysis: Forecasting and Control**. San Francisco: Holden-Day.
- Chaika, E. 2008. **Language: The Social Mirror**. 4th ed. Massachusetts: Heinle.
- Cheek, J. 2004. At the Margins? Discourse Analysis and Qualitative Research. **Qualitative Health Research**. 14 (8). 1140-1150.
- Crichton, J. 2010. **The Discourse of Commercialization: A Multi-Perspectived Analysis**. Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Foucault, M. 1980. **Power/Knowledge: Selected Interviews and other Writings 1972-1977**. New York: Pantheon Book.
- Foucault, M. 1994. **The Order of Things: An Archaeology of the Human Sciences**. New York: Vintage Book.
- Freshwater, D., Cahill, J., Walsh, E. and Muncey, T. 2010. Qualitative Research as Evidence: Criteria for Rigour and Relevance. **Journal of Research in Nursing**. 15 (6). 497-508.
- Heywood, A. 2000. **Key concepts in Politics**. Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Hodge, B., Kuper, A. and Reeves, S. 2008. Qualitative Research: Discourse Analysis. **British Medical Journal**. (337). 570-572.
- Johansen, S. 1988. Statistical Analysis of Cointegration Vectors. **Journal of Economic Dynamics and Control**. 12. 231-254.
- Johansen, S. 1991. Cointegration and Hypothesis Testing of Cointegration Vectors in Gaussian Vector Autoregressive Models. **Econometrica**. 59 (6). 1551-1580.
- Jorgensen, M. and Phillips, L. 2002. **Discourse Analysis as Theory and Method**. London: Sage.
- Moreland, J. 2005. Truth, Contemporary Philosophy, and the Postmodern Turn. **Journal of the Evangelical Theological Society**. 48 (1). 77-88.
- Piana, V. 2001. **Exchange Rate**. Retrieved February 14, 2012 from <http://www.economicswbinstitute.org/glossary/exchrates.htm>

- Schembri, L. 1989. Export Price and Exchange Rate: An Industry Approach. in Feenstra, R. (ed.). **Trade Policies for International Competitiveness**. London: University of Chicago Press. 185-216.
- Schiffrin, D., Tannen, D. and Hamilton, H. (eds.). 2001. **The Handbook of Discourse Analysis**. Massachusetts: Blackwell.
- Stillar, G. 1998. **Analyzing Everyday Texts: Discourse, Rhetoric, and Social Perspectives**. California: Sage.
- Van Dijk, T. n.d.. **What do we mean by 'Discourse Analysis'?**. Retrieved September 11, 2011 from <http://www.discourses.org/journals/das/whatisdiscourseanalysis/index.html>
- Van Dijk, T. (ed.). 2007. **Discourse Studies**. 5 vols. London: Sage.
- Van Leeuwen, T. 2008. **Discourse and Practice: New Tools for Critical Discourse Analysis**. Oxford: Oxford University Press.
- Vighi, F. and H. Feldner. 2007. Ideology Critique or Discourse Analysis? : Zizek against Foucault. **European Journal of Political Theory**. 6 (2). 141-159.
- Weber, M. 1977. **The Theory of Social and Economic Organization**. New York: Free.